

Sammendrag av innlegg ved feiring av 150-års minnet om forfatteren Hans Seland (1867–1949)

Av Bjørn Stordrange

Hans Seland og Hetlesaken

I Hans Seldands forfatterskap inngår en episk fremstilling fra 1947 som heter «Hetlesaka. Noregs raraste rettssak». Boka er en polemisk, underholdende og detaljert fremstilling av de faktiske forhold i en stor drapssak, forrige århundres mest omtalte, og en banebrytende sak for norske straffedomstoler. Saken engasjerte allmenheten i 40 år. Hva dreide saken seg om, hva gjorde Seland med saken og hvorfor engasjerte han seg?

I august 1907 ble bonden Mikal Hetle og sønnen Ole i Gaular i Sogn og Fjordane tiltalt for drap på naboen. Det hadde vært et ugreit forhold mellom naboene på Hetle. De hadde blant annet vært i krangel og i jordskiftesak om eiendomsretten til en teig. Den døde ble funnet da han ikke kom hjem fra slåttarbeid. Det var tegn til at han enten hadde blitt slått eller slått seg.

Begge tiltalte hevdet sin uskyld, men de ble dømt.

Lagmannsretten i Bergen dømte Mikal Hetle til livsvarig fengsel. Sønnen fikk 10 års fengsel. Far og sønn ble løslatt i 1914.

Allerede da dommen falt var det stor usikkerhet og mye dramatikkk knyttet til saken og mange gode mennesker engasjerte seg i å få saken prøvet på nytt.

Forsøk på gjenopptakelse mislyktes både i 1909, i 1913 og i 1939, men under krigen, ved kjennelse 7. april 1942, ble saken gjenopptatt. Både Mikal og sønnen ble frifunnet. Avgjørelsen bygger på god, norsk juridisk metode og ble også stadfestet etter krigen.

En av dem som engasjerte seg i saken var altså Hans Seland. Seland møtte motstand i sin kamp for mennene fra Hetle i hele mellomkrigstiden. Han ble beskyldt for å drive kampanje mot dommen for å vinne personlig ære. Men det var også mange som støttet Seldands syn. La oss se litt på hva han gjorde og hvorfor han som etablert forfatter, kulturpersonlighet og bondeleder på Sørlandet, uten noen tilknytning til Hetle, brukte sin posisjon i det norske samfunn for å skape oppreisning for en person som han mente var uskyldig dømt.

Seland mente at det var en særlig plikt for en bondeleder og

skribent å tale på andres vegne. Det var få om ingen ressurssterke mennesker rundt de dømte som kunne stå opp for dem. Derfor var det medieomtalen av saken som tente et nasjonalt engasjement. Saken er et eksempel på at den frie og uavhengige pressen kan spille en rolle også for forbedret rettspleie.

Det er ingen grunn til å tro at Seland nærte noen generelle mistillit mot norske domstoler og norsk rettsvesen. Tvert om er all Selands argumentasjon konkret rettet mot vurderingene i denne saken. Men for Seland var det viktigere å verne om individene enn å beskytte institusjonene mot kritikk.

Jeg kjenner igjen Selands reaksjonsmåte i det min gamle lærer på universitetet sto for i slutten av forrige århundre. Anders Bratholm, som var en respektert og renommert professor i strafferett, engasjerte seg også sterkt i enkelte gjenopptakelsessaker, fordi han mente at noen var uriktig dømt. Også Brattholm forsto og gjorde ny nytte av pressens rolle i slike saker. Den mest kjente saken var den såkalte Liland-saken, som har en del likhetstrekk med Hetlesaken.

Han kjem frå Stordrange og Flekkefjæringar kjente foreldra Magnhild og Kolbjørn. Han reiste han ut for å studera og under Anders Brattholms juridiske kateter ved Universitetet i Oslo lærte han om den mislukka drapssaka i Viksdalen i Sunnfjord i 1907, om Lilandsaka og om andre norske justismord. Nå er han partner i Advokatfirmaet Steenstrup Stordrange der han arbeider med økokrim-saker og siviljus. Og han har ei fortid som politkar.

Juristen Bjørn Stordrange fortel om "Hetlesaka. Noregs raraste rettssak".

(Bjørn Stordrange, side 2)